

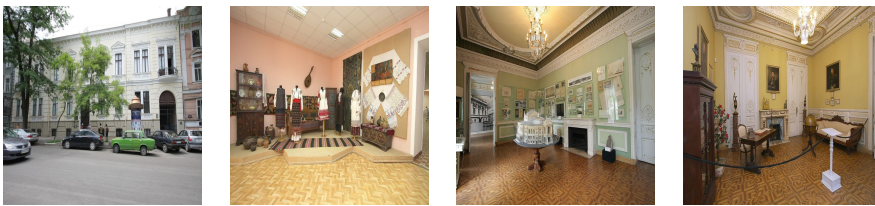
В. В. Солодова, Ю. О. Слюсар

Одеський історико-краєзнавчий музей

ОДЕСЬКИЙ ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ – музей комплексного профілю, що поєднує документальну, архітектурно-художню, нумізматичну, етнографічну та наукову складову історії міста та краю. О. і.-к. м. розташ. у будівлі на вул. Гаванна, № 4 (особняк палац. типу, що належав підприємцю О. Новікову та був зведений 1876 за проектом арх. Ф. Гонсіоровського). Має філію «Меморіал героїчної оборони Одеси 1941» (вул. Дача Ковалевського, № 150, на місці 411-ї берег. батареї) та 2 відділи – «Степова Україна» Музей (вул. Ланжеронівська, № 24а) і Болградський історико-етнографічний музей. О. і.-к. м. засн. 1955, відкрито 1956. Серед фондоутворювачів – Одес. міський музей старожитностей (створ. 1825), Музей Одеського товариства історії та старожитностей (1839), музеї «Стара Одеса» і «Степова Україна» (1925), «Героїчна оборона Одеси» (1944) і «Зала ім. графа М. Толстого» Одес. міської публіч. б-ки (1907). Зібрання істор. профілю – одне з кращих в Україні за змістом та культур. значенням, налічує бл. 120 тис. цінних і оригінал. музей. предметів. Серед них – документи, пов'язані з життям і діяльністю козац. родин Колпаків та Білих, підписані військ. суддею А. Головатим, адміністраторами та військ. діячами Г. Потьомкіним, П. Зубовим, Й. де Рібасом, О. Ланжероном, О. Суворовим, М. Кутузовим; архіт. та інж. проекти Ж. Гаюї, Ф. Фраполлі, Ф. Боффо, Г. Торрічеллі, Ф. Моранді, Ф. Гонсіоровського, О. Бернардацці, Л. Влодека, Ю. Дмитренка, А. Мінкуса, А. Лисенка; графічні роботи Л. Кассаса, К. Боссолі, Ф. Гросса, Ю. Берндта; колекції ікон, зброї, предметів побуту, нумізмат. та картогр. матеріали. Портрет. живопис 18–20 ст. представляє гетьманів і козац. старшину, видат. управителів і представників інтелектуал. еліти краю. Діють постійні експозиції: «Стара Одеса», «Одещина 1917–41: погляд крізь роки», «Одеса і край у роки Другої світової війни 1939–45», «Зброя з колекції музею», виставк. варіанти експозицій «Пробудження пам'яті (Голодомор 1932–33 на Одещині)», «Завжди напоготові» (присвячена буд-ву ЗС України). Істор.-етногр. експедиції 1960-х, 1980-х та від поч. 2000-х рр. сприяли знач. надходженню побут. предметів, що характеризують багатонац. насел. Причорномор'я. Багато надходжень складають дарунки творів професій. художників і предметів ужитк. декор. мистецтва, робіт нар. майстрів. О. і.-к. м. провадить активну діяльність, присвячену важливим держ. датам і подіям регіон. історії, зберіганню старожитностей і розвитку

традицій насел. краю. Виставк. проект «Історія краю в музей. експозиціях» (2008–18) надав можливість познайомити громадськість Одеси з провінцій. музеями, сприяти обміну досвідом між ними. Мист.-дослідн. проекти «Мамай мандрує» та «Розмаїття чумацьких шляхів» поєднали громад. ініціативу з краєзн. розвідками і можливостями музейництва. Традиційним стало відкриття виставок разом з виступами самодіял. колективів, театраліз. показами обрядовості, етногр. святами за участі нац.-культур. т-в Одещини. Музейна педагогіка представлена уроками в експозиції, наук.-практ. учнів. та студент. конференціями, циклом майстер-класів «Арт-терапія предків». Результати наук.-краєзн. дослідж., здобутки та проблеми музейництва обговорюють на Міжнар. наук.-практ. конференціях «Музей. Історія. Одеса», що проводять у ювілейні для О. і.-к. м. роки (1996, 2001, 2006, 2011, 2016). Двічі на рік друкують «Вісник Одеського історико-краєзнавчого музею». Директор музею: Б. Ковалевський (1955–62), М. Пустовойтенко (1962–78), Л. Дузь (1979–82), М. Котович (1982–84), В. Іванов (1984–94), Н. Лещинська (1994–98), В. Солодова (від 1998).

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Бережной И. С. и др. Одесский историко-краеведческий музей: Путеводитель. 3-е изд. 1970;
2. Солодова В. В. и др. Одесский историко-краеведческий музей: Путеводитель. 2001;
3. Солодова В. В. Формування та розвиток документальних колекцій у складі фондів одеських музеїв (1825–2003). 2010;
4. Слюсар Ю. О., Солодова В. В. Одеський історико-краєзнавчий музей: Путівник. 2011 (усі – Одеса).

Бібліографічний опис:

Одеський історико-краєзнавчий музей / В. В. Солодова, Ю. О. Слюсар // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-75210>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).